

Předmět:

VZDĚLÁVACÍ POLITIKA

povinně volitelný, základní teoretický předmět

Ročník 1, LS 2/0 (24/0) 4 kredity

Forma výuky: PŘEDNÁŠKA

Výstup: ZK/ Písemný test

Vyučující: prof. PhDr. Eliška Walterová, CSc. (ÚVRV)

PhDr. Vít Šťastný, Ph.D. (ÚVRV)

Moodle/studijní opory: <https://dl1.cuni.cz/course/view.php?id=9214>

Kontakt: eliska.walterova@pedf.cuni.cz

vit.stastny@pedf.cuni.cz

Ústav výzkumu a rozvoje vzdělávání

M206A, M204

Konzultační hodiny

prof. PhDr. E. Walterová, CSc. : PO 14,00 – 16,00

PhDr. Vít Šťastný, Ph.D.: PO 13,30 – 14,30

ÚVOD do předmětu

Koncepce: základní vymezení vzdělávací politiky (VP) jako oboru v současných paradigmatech

Cíl: získání vhledu do VP, jejích úrovní a aktérů

akcent na vývojové trendy a vztahy VP na všech úrovních

Hlavní témata:

- Koncepty VP, VP jako obor
- Tvorba VP a její nástroje
- Úrovně a aktéři VP
- VP v EU
- České vzdělávání v mezinárodním kontextu
- Kritická místa českého VS
- Vztah VP, výzkumu a praxe
- Vzdělávání a trh práce
- Hodnocení kvality vzdělávání
- Koncept kvalitní školy a jeho podpora ve VP
- Kurikulární politika a reformy kurikula
- Trendy a aktuální problémy VP

VZDĚLÁVACÍ POLITIKA (VP) jako OBOR

Co to je VP?

- uplatňování vlivu společnosti na vzdělávání
- rozhodovací procesy v oblasti vzdělávání
- podpora vzdělávání jako priority v celkové politice státu

Širší význam pojmu VP: soubor formálních a neformálních pravidel, norem a praktik, které řídí a ovlivňují chování institucí i jednotlivců v oblasti vzdělávání (praktická VP)

VP v jednotlivých státech se liší v závislosti na politickém zřízení a celkové politice státu (Příklady)

České pojetí VP: Cíle, principy, priority a postupy/metody rozhodování o vzdělávání a vzdělávacích institucích

Prostředky: Strategické cíle – Legislativní rámce – Financování - Kurikulum

Podmínky fungování vzdělávacích institucí

System/ formy hodnocení kvality vzdělávání

VZDĚLÁVACÍ POLITIKA JAKO OBOR

DIMENZE A OBSAH VP

VP ← praktické aktivity
 ← vědecký obor interdisciplinární (politologie, ekonomie, demografie, pedagogika...)

3 dimenze VP: politický rámec (principy, pravidla, zvyklosti, tradice): *polity*

procesy a procedury rozhodování (konflikty x konsenzus): *politics*

výsledky a výstupy (rámce pro reálné fungování): *policy*

= zákony, další legislativní normy a regulace, standardy

Obsah VP: zahrnuje nejen školství (formální vzdělávání), ale celou oblast vzdělávání i neformálního a CŽV

Proměny VP v českém kontextu

Do r. 1989: nepoužívaný termín, rozhodovalo politické centrum (ÚV KSČ)

1990-2001: transformace, utváření VP v demokratickém státu (BK 2001)

21. stol.: PARTICIPATIVNÍ VP: uplatňování vlivu různých (skupin) **aktérů** na rozhodování o vzdělávání

PARLAMENT – VLÁDA – ŠKOLSKÁ SPRÁVA – SAMOSPRÁVA

RODIČE – ZAMĚSTNAVATELÉ – UČITELÉ – STUDENTI

ODBORY – PROFES. ASOCIACE – NGO – POLIT. STRANY

EXPERTI, VÝZKUMNÍCI, INOVÁTOŘI

MÉDIA (vliv na veřejné mínění o VP)

PRINCIPY VP v demokratické společnosti

P. spravedlivosti a rovných příležitostí

P. celoživotnosti vzdělávání a učení

P. diferenciaci a individualizaci

P. internacionalizaci

Hlavní nástroje VP

Strategické řízení: národní cíle vzdělávání, dlouhodobá strategie VP

Legislativa: zákony, opatření, metodická doporučení

ČR: Klíčové zákony: Školský zákon (2004 + novely) , Zákon o pedagogických pracovnících (2004 + novely), Vysokoškolský zákon (1998 + novely)

Financování: podíl vzdělávání ve státním rozpočtu, pravidla a mechanismy distribuce financí

Kurikulum: (Národní vzdělávací program) RVP pro PV, ZV, G, SoV

Monitorování: statistiky, zjišťování výsledků vzdělávání

Evaluace: rozvíjí se systém komplexního hodnocení (ISCED 1-3) s podporou ESF (ČŠI)

Mezinárodní komparace: OECD: Education at a Glance, PISA, PIAAC, TALIS...

Eurydice: Key data on Education in Europe

Nadnárodní strategie a programy EU

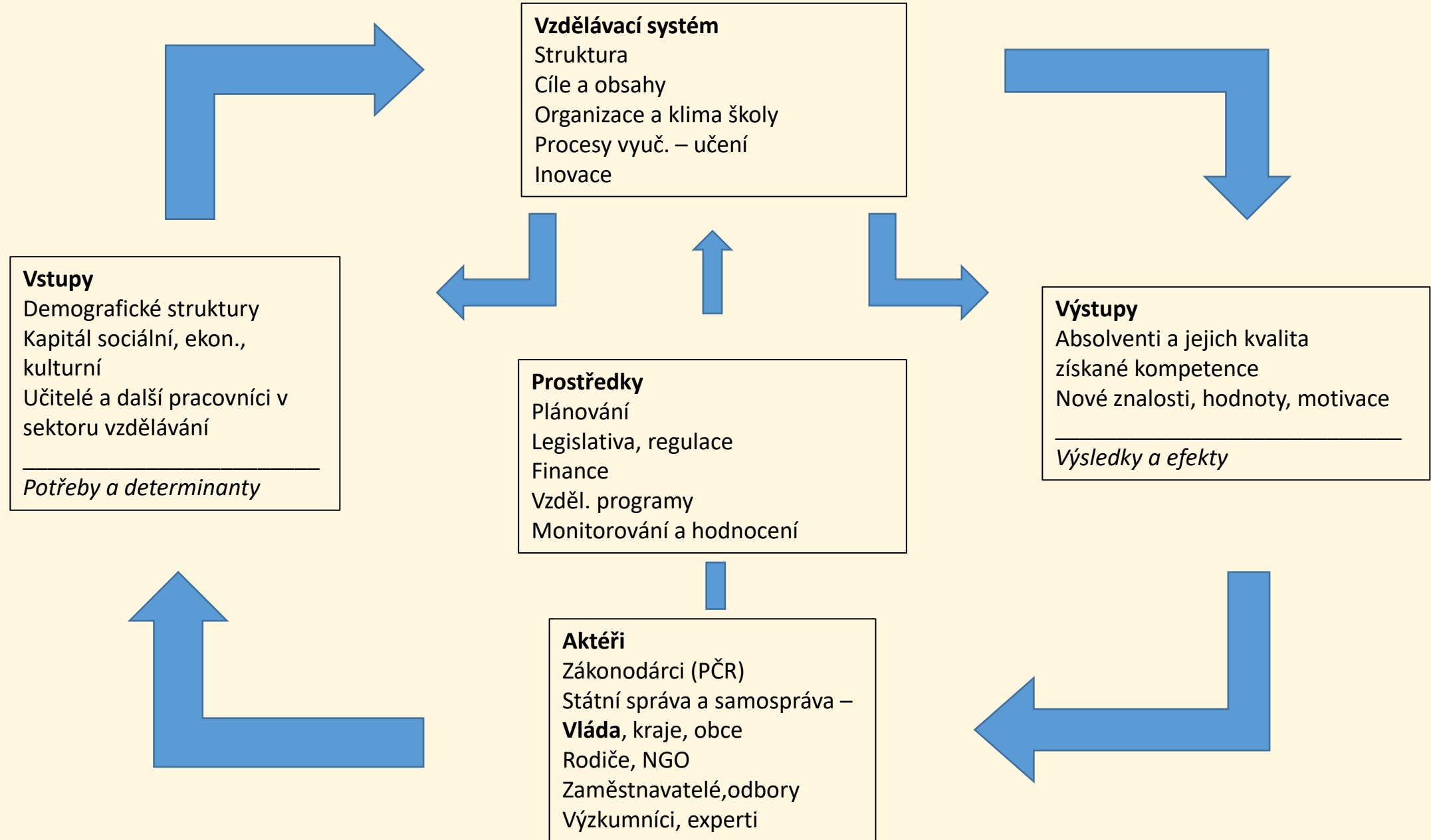

Doporučená literatura: • Kalous, J. & Veselý, A. (2006) *Teorie a nástroje vzdělávací politiky*. Praha: Karolinum.

• Veselý, A. & Kalous, J. (2006) *Vybrané problémy vzdělávací politiky*. Praha: Karolinum.

• Veselý, A. & Kalous, J. (2006) *Vzdělávací politika ČR v globálním kontextu*. Praha: Karolinum.

Systemový model VP

ÚROVNĚ VP v 21. stol. a jejich AKTÉŘI

GLOBALNÍ: OECD, Světová Banka, UNESCO

Mezinárodní komparace trendů a národních VS

projekty podpory (EFA)

Doporučení vládám (rozvíjejících se i rozvinutých) zemí

NADNÁRODNÍ: Evropská unie: *harmonizace*

společný prostor vzdělávání

mobilita, srovnatelnost, inspirace

*strategické programy, **doporučení** vládám členských zemí v EU*

NÁRODNÍ (stát) klíčová úroveň **zodpovědnost: Vláda**

decentralizace: Regionální úroveň: KRAJE, zřizují SŠ, spec. š., ZUŠ

→ **Lokální úroveň:** (OBCE, místní samosprávy, komunita), zřizují MŠ a ZŠ

školní (institucionální): Ř, školská rada

(Třída: U – Ž – R)

AKTÉŘI VZDĚLÁVACÍ POLITIKY

Globální úroveň

UNESCO (*1945) *United Nations Educational Scientific and Cultural Organisation* (188 členů)

Koncept CŽU, 4 pilíře vzdělávání (1996): učit se poznávat, jednat, být, žít společně

EFA (1990) vzdělávání pro všechny

Globální cíle 2030

GC 4: Vzdělávání: zajistit kvalitní vzdělávání a podporu CŽU všem

- Prioritní oblasti:
1. **bezplatné** vzdělávání primární a sekundární s efektivními výstupy
  2. **raná péče** a preprimární vzdělávání, připravenost na školu
  3. **odborné vzdělávání** funkční, kvalitní, přístupné všem, včetně vysokoškolského
  4. **dovednosti pro** poctivá **zaměstnání**, podnikavost
  5. **přístup** do všech typů vzdělávání pro znevýhodněné skupiny
(gender, etnické, zdravotně handicapované, sociálně slabé, ohrožené konflikty a válkou)
  6. **gramotnost** (funkční) všem dětem a většině dospělých
  7. **kurikulum:** znalosti a dovednosti potřebné pro udržitelný rozvoj (lidská práva, životní styl, výchova k míru, nenásilí, globální občanství, kultura a respekt ke kulturní diverzitě, ICT, technologie, přírodovědní obory...)
  8. bezpečné **učební prostředí**, respekt k potřebám dětí
  9. stipendia pro studenty z méně rozvinutých zemí
  10. **kvalita učitelů**, mezinárodní spolupráce ve vzdělávání učitelů

Education for people and planet (monitor 2016) Sustainable development = **udržitelný rozvoj**

Doporučení pro vzdělávací politiku, konference Ministrů školství, stáže, apod

---

Doporučená literatura: UNESCO (2015) *Rethinking education: Towards a global common good.*

dostupné z <http://unesdoc.unesco.org/images0023/002325/232555e.pdf>

Globální úroveň

OECD (*1960, ČR 1995) Organizace pro ekonomickou spolupráci a rozvoj (36 členů)

Výbor pro vzdělávání (EDC), Středisko pro výzkum a inovace ve vzdělávání (CERI)

Význam vzdělávání pro ekonomickou prosperitu a rozvoj sociální i individuální

Důrazy: ekonomická a sociální funkce vzdělávání

vzdělávací politika a interakce se sociálním systémem

Aktivity ● Zprávy expertů o vzdělávací politice

Národní: ČR 1996/99, VŠ 2015 (před novelou VŠ zákona)

● Srovnávací analýzy vzdělávání (soubory indikátorů) *Education at a Glance* (od 1992)

● Ekonomika vzdělávání: konference ministrů školství

lidský faktor v ekonomickém rozvoji

vztah vzdělávání a pracovního trhu

řešení dilemat: elitní x inkluzivní přístup

orientace na výkon x spolupráce, soudržnost

Schooling for Tomorrow (Scénáře budoucnosti školy)

Potřeby aktérů (demand-sensitive schooling)

OECD – pokračování

Výzkumné programy

PISA *Programme for International Student Assessment*

zjišťuje, co se žáci (15+) naučili pro život v měnící se společnosti (funkční gramotnost) – **čtenářská, matematická, přírodovědná gramotnost**

testy, žákovský dotazník, dotazník Ř

3leté cykly

ČR: účast od 2000

PISA 2018: (79 zemí) čtenářská gramotnost dominantní

ČR: mírné zlepšení – 25. čtenářská g., 22. matem. g., 21. přírodovědná g.

lepší výsledky veřejné školy než soukromé

velké rozdíly mezi regiony a školami

<https://www.csic.cz/cz/aktuality/mezinarodnisetreni-PISA-2018-narodni-zprava>

TALIS *Teaching and Learning International Survey*

pětileté cykly

mapuje názory a postoje učitelů a ředitelů na profesní rozvoj, výuku, pedagogické vedení (úroveň ISCED 2)

TALIS 2018 (48 zemí)

PIAAC *Programme for the International Assessment of Adult Competencies*

ČR účast 1998, 2013

Mezinárodní výzkum vědomostí a dovedností dospělých (16-65 let)

(2018: 24 zemí + 9 dodatečně)

Nástroje: test čtenářské a numerické gramotnosti, test řešení problémů s použitím IT, dotazník

Formy: dotazování v domácnostech s přenosnými PC (i možnost tištěné varianty)

ČR: 6 102 respondentů, 14 000 domácností

Doporučená literatura: OECD (2018) *The future of education and skills. Education 2030*. Dostupné z <http://www.oecd.org/education/2030/E2030%position%20Paper%20.pdf>

Jednota v diverzitě

Kontext

- *Společné e. kořeny:* athénská demokracie, římské právo, křesťanství (etické principy)
renesance (humánní princip), osvícenství (základy moderní vědy)
- *E. hodnoty:*
  - humanismus
  - svoboda: lidská vůle, emancipace, lidská práva
  - aktivita: úsilí o uskutečnění ideálu
  - racionalita: poznatelnost světa
  - kritické myšlení: (metoda hledání pravdy)
  - pragmatismus: smyslem poznání je zdokonalování

Snahy o sjednocení Evropy v historii (neúspěšné)

Evropský integrační proces

Reakce na 2. sv. válku: MÍROVÁ EVROPA (2012 Nobelova cena)

HOSPODÁŘSKÁ SPOLUPRÁCE (volný trh)

POLITICKÉ SJEDNOCOVÁNÍ (federace x unie)

Churchill, Monnet, Schuman: ideová „otcové“ e. integrace

***1951** (ESUO), 1957 Římské smlouvy (ES, EURATOM): 6 : N, F, It, Benelux

vlny rozšíření: **1973** VB, D, Irsko, **1981**, **+1986**: Řecko, Portugalsko + Španělsko

1992: Maastrichtská smlouva (15) **1993 EU ustavena**

1995: 3. vlna rozšíření Rak, Fin, Švéd

2004: 4. vlna: 10 (včetně ČR), později Bulh, Rum, Chorvatsko

2008: **Lisabonská smlouva**: *substituce Ústavy*

- Stálý předseda ER, a vysoký představitel pro zahraniční politiku
- Listina základních práv občanů EU zařazená jako povinná součást smlouvy
- Právo vystoupit z EU

2020: Brexit

Současný stav: 27 členských států

reforma?

PŘÍNOS E. INTEGRACE pro oblast vzdělávání

Maastrichtská smlouva: Evropská dimenze v kurikulu a ve vzdělávání učitelů
(1992) Odborné vzdělávání (CEDEFOP Turin)

Bílá kniha EU: *Cesta k učící se společnosti*

(1996) Kvalita a inovace
Spojení vzdělávání se sférou práce
Druhá šance
3 jazyky
Investice do vzdělávání

Otevřená metoda koordinace (OMC)

Principy VP v EU

Subsidiarita

Participativnost

Spravedlivost

Solidarita

Proces utváření společného evropského prostoru vzdělávání

SROVNATELNOST – HARMONIZACE – MOBILITA

EVROPSKÉ OBČANSTVÍ

4 svobody: pohyb zboží, služeb, kapitálu, **osob**

Volný pohyb osob ve vzdělávání: - právo vzdělávat se a připravovat na povolání ve všech členských zemích
za rovných podmínek s občany dané členské země

- právo vykonávat profesi v členských zemích EU za podmínek stanovených
legislativou cílové členské země

Regulované profese: medicinské obory, veterinářství, architektura, tlumočnictví, psychologie

Ostatní profese: „princip důvěry“ (Evropský kvalifikační rámec)

Učitelství: kvalifikace úroveň 5 (U), 6 (Ř)

Vzdělanost: tradiční e. hodnota: rozdílný vývoj v zemích EU

od konce 18. stol. - veřejné vzdělání (N, Střední Evropa, Fr.: E. řízené státem)

19. stol. - školské soustavy (slepé uličky)

20. stol. - vzdělávací systémy (návaznost)

21. stol. - CŽV a U

LISABONSKÁ STRATEGIE (2000)

CÍLE

- **Klíčové kompetence:** komunikace v MJ, ČJ, M, přírodov. a technolog. k., digitální k., kompetence k učení, k. sociální a občanské, podnikavost, kulturní povědomí a umělecké vyjádření
- ICT ve vzdělávání
- podpora učitelů: vzdělávání a profesionalizace
- vazby svět práce – výzkum – vzdělávání – společnost
- otevřené učení a zvýšení jeho atraktivnosti
- jazykové vzdělávání (SERRJ) 6 úrovní: nástroj pro hodnocení a tvorbu vzděl. programů
CLIL Content and Language Integrated Learning
- aktivní občanství, sociální soudržnost
- podpora mobility a spolupráce

Evropský rámec kvalifikací European Qualification Framework (EQF)

8 úrovní definovaných získanými výsledky vzdělávání, učení a profesní přípravy

Funkce EQF - posílit důvěru mezi aktéry

- umožnit srovnávání kvalifikací
- reagovat na potřeby trhu práce
- podporovat e. cíle v národních VS

(EQF nenahrazuje *národní* a *odvětvové* systémy kvalifikací!)

Profese učitele: 5. a 6. referenční úroveň

5. úroveň: vzdělává jiné a rozvíjí týmový výkon (U ve třídě, ve škole, v komunitě)

6. úroveň: iniciativně řídí procesy vzdělávání a rozvíjí týmový výkon

(inovativní učitel, vedoucí týmu U, ředitel, řídicí pracovník ve školství)

7. a 8. úroveň: vrcholový manager, vědecký pracovník, vysokoškolský profesor, vedoucí výzkumného týmu, koncepční a projektový pracovník, systémový řídicí pracovník, apod.

Problémy: nostrifikace (Centrum pro studium vysokého školství)

získávání zaměstnání v EU: Portál vzdělávacích příležitostí

<http://www.euroskop.cz/613/sekce/portal/ploteus>

Podmínky přijetí na školu v jiné členské zemi EU: jazyk, přijímací řízení, povolení k pobytu

Příležitosti: stáže v institucích EU, výzkumné pobyty, Erasmus (1 semestr)

Euroguidance: síť národních infocenter

Vzdělávací programy EU

Národní agentura pro e. vzdělávací programy www.naep.cz

2007-2013 **Program celoživotního učení (LLL)** 6,7 Mld. €

Comenius, Erasmus, Leonardo da Vinci, Grundwig, Jean Monet, Erasmus mundus

Tempus: spolupráce se 3. zeměmi (VE, Asie, Balkán, Středozeří)

e-Twinning: partnerství škol

2014-2020 **Erasmus +** 19 Mld. €

propojení programů LLL, mládež pro Evropu a programy mezin. spolupráce

Cíle: podpořit formální i neformální vzdělávání

mobilitu při získávání vyšší kvalifikace

flexibilitu na e. trhu práce

3 typy aktivit: získávání mezinárodních zkušeností v učení

spolupráce vzdělávacích institucí, podniků, regionálních správ a NGO

podpora reforem a spolupráce se 3. zeměmi

výměry zkušeností z „dobré“ praxe

2 nové komponenty: půjčky studentům pro studium v zahraničí

„aliance“ znalostí a dovedností (inovace)

Účastníci: členské země EU (dosud 28, nyní problém V.B.)

+ Island, Lichtenštejnsko, Norsko, Švýcarsko + kandidáti EU + partnerské země

Info: EUROSOP www.euroskop.cz (politiky, vzdělávání, školství, vzdělávací systémy)

www.erasmusplus.cz

Boloňský proces: *European Higher Education Area*

- přijetí **3 stupňů VŠ vzdělávání:** Bc (3), Mgr (2), Dr (3-6)
srovnatelnost, transparentnost, zaměstnatelnost, komunikativnost
- **kreditní systém:** prostředek mobility (Bc 180, Mgr 120)
- **podpora mobilit:** stáže, výměny, integrace stud. programů
spolupráce ve výzkumu a praxi

System uznávání kreditů: započítávání kreditů získaných v zahraničí domácí univerzitou (?)

Hodnotící škála: 5 úrovní (A-F výborně-neuspěla; 1 kredit cca 25-30 hodin)

Dodatek diplomu: standardizované informace o dosažených výsledcích vzdělávání

(délka, charakter a typy absolvovaných částí studia)

ČR: součást VŠ diplomů v Aj a Čj od r. 2005

Podobně: ECVET European Credit System for Vocational Education (včetně zkušeností z praxe)

Strategické rámce

Education and Training 2020

4 oblasti cílů

- Celoživotní učení
- Kvalita E & T
- Spravedlnost, sociální soudržnost, aktivní občanství
- Kreativita a inovace

5 referenčních úrovní (benchmarks)

- Účast dospělých na CŽU (minimálně 15%)
- Osvojování dovedností v J, M, Přírod. v. (maximálně 15% problematických žáků)
- Střední odborné vzdělávání a výcvik (maximálně 10% kteří nedokončí)
- Terciární vzdělávání (minimálně 40% osob ve věku 30-34 let, ukončí terciár. vzdělávání)

Od roku 2017: **konkretizace globálních cílů udržitelného rozvoje** (UNESCO)

Goal 4: Ensure inclusive and equitable quality education and promote lifelong learning opportunities for all

Revize **klíčových kompetencí** (dokument 2018) – (viz téma *Kurikulární politika*)

podpora – společných e. hodnot, demokratizace, motivace, interkulturního dialogu, kritického myšlení, kreativity, aktivního občanství a flexibility v proměnách světa a prostředí života

Zdroje informací - přehled

česky

www.euroskop.cz klíčový portál: dokumenty, politiky, instituce, legislativa EU, ČR v EU, encyklopedický heslář

www.euroskop.cz/politiky/vzdelavaniaskolstvi základní zdroj informací o vzdělávací politice, strategiích a programech EU v oblasti vzdělávání

www.euroskop.cz/614/sekce/eurydice Evropská informační síť ve vzdělávání, databáze VS v Evropě

www.naep.cz Národní agentura pro evropské vzdělávací programy: charakteristiky programů, kalendář akcí, termíny příprava, formuláře, kontakty

www.msmt.cz/EUazahranici Erasmus +, uznávání kvalifikací a vzdělání v EU, jazykové vzdělávání, mezinárodní projekty, aktivity a publikace

---

Doporučená publikace

European Union (2017) *Study on governance and management policies in school education systems.*

Luxembourg: Publication Office of the EU

NÁRODNÍ (státní) ÚROVEŇ VP = klíčová

Ministerstvo školství: hlavní **aktér**, zodpovídá za realizaci VP ve státu

Kompetence a zodpovědnost: Ministerstva školství

Kompetence	Zodpovědnosti
Koncepce a strategie	Vize, Dlouhodobé programy rozvoje vzdělávání ČR nyní: <i>Strategie 2030</i> (proces přípravy dokumentu)
Výkon politické moci	Řízení implementace VP a inovací (legislativa: opatření, pokyny, standardy, rámce) Fungování mechanismu participace a harmonizace zájmů dalších aktérů VP
Financování	Zajištění - prostředků ze státního rozpočtu - spravedlivého a efektivního mechanismu rozdělování - intervence v naléhavých případech - pravidel odměňování pracovníků
Kvalita vzdělávání	Monitorování Evaluace Informace (rejstřík škol)

- Delegování kompetencí na **nižší úrovně** (decentralizace) (např. zřizování SŠ, ZŠ, MŠ), výběr Ř – konkurzy, investice do Š, rozpočet, komise pro výchovu a vzdělávání
- Autonomie Š/Ř: přijímání zaměstnanců a žáků, ŠVP
- Delegování kompetencí na **rezortní** instituce: **ČŠI, NIV**, (dříve NÚV + NIDV), CERMAT
- **SEKTOR VŠ: vysoká autonomie** – NAÚ – akreditace - institucionální (UK, MU, UP, UPce)
- studijní programy

AKTÉŘI VP

Parlament ČR: (PS) Poslanecká sněmovna (200 členů) – volen na 4 roky: *poměrný systém*

(S) Senát (81 členů): obměna 1/3 každé 2 roky: *většinový systém*

Pravomoci: *zákonodárná moc*, změny ústavy, ratifikace mezinárodních smluv, (ne)důvěra vládě, státní rozpočet

S: *Senátní výbor pro vzdělávání, vědu a kulturu, lidská práva a petice*

+ komise (např. pro české kraje v zahraničí, včetně škol)

Záštita akcí (např. ZUŠ Open, Výstavy, Soutěže škol, udělování odměn učitelům a studentům apod.), semináře (např. finské školství)

Iniciace a organizace legislativních změn, schvalování zákonů po projednání v PS

PS: *Výbor pro vědu, vzdělávání, kulturu, mládež a tělovýchovu*

kontroluje - výkonnou moc vlády v oblasti školství

- účet MŠMT

- instituce a agentury: GAČR, TAČR, AV...

Projednává kapitulu státního rozpočtu na vzdělávání.

podvýbory: pro vědu a vysoké školy

pro regionální školství

pro mládež a volnočasové aktivity

Aktuální problémy projednávané ve výborech S a PS v oblasti vzdělávání

- Příklady - změna školského zákona: maturita z matematiky,
- hodnocení písemných zkoušek (centrálně – ve škole),
  - ukončování středního vzdělávání studenty, kteří neuspěli u maturity
  - změna zákona o pedagogických pracovnících

Úkol

- průběžně sledovat projednávání záležitostí vzdělávání v PS a S
- připravit otázky k aktuálním problémům VP

<https://www.psp.cz>

<https://senat.cz>

www.csicr.cz

Nezávislá státní organizace, spolupracuje s MŠMT. Na VP má **stoupající vliv**.

Hlavní funkce ČŠI: **kontroluje a hodnotí kvalitu škol a vzdělávacích zařízení**

Prostředky: inspekční činnost/školy jako organizace + tematické zprávy (registr inspekčních zpráv)

zprávy o stavu českého školství (ISCED 0 – ISCED 3)

metodická podpora škol, infosystémy

mezinárodní šetření (PISA, PIRLS, TIMSS, ICILS, TALIS)

Projekt **Komplexní systém hodnocení** (2017-2022)

ESF: (Operační program Výzkum, vývoj, vzdělávání)

Záměr: propojení externího a interního hodnocení škol na všech úrovních (národní, regionální, lokální)

Prostředky

- metodika aplikace modelu kvalitní školy
- hodnocení klíčových kompetencí (metody, nástroje)
- zjišťování socioekonomického a teritoriálního zázemí žáků

Vysoký potenciál využitelnosti ve vzdělávací politice

Obecně prospěšné společnosti, nevládní organizace

SKAV Stálá konference asociací ve vzdělávání (30 členů)

www.skav.cz

Dobrovolné uskupení asociací, programů a občanských sdružení podporujících inovace a progresivní změny ve vzdělávání a vzdělávací politice, zvl. výměnu názorů mezi státní správou a samosprávou, neziskovým sektorem, pedagogickými iniciativami a veřejností

Aktivity a nástroje: Kulaté stoly vzdělávací politiky

Stanoviska k politickým dokumentům

Zpravodaj

EDUin Informační centrum vzdělávání

www.eduin.cz

Centrum podporuje proměnu vzdělávání aktuálními informacemi, komunikací s veřejností a médií, propojováním skupin zabývajících se rozvojem vzdělávání

Prioritou je **hledáním konsensu** mezi aktéry VP

Aktivity a nástroje: • expertízy, organizování akcí (kulaté stoly, panelové diskuse, workshopy)

• soutěže

• *beduin* infozpravodaj

Pojmy: **Kurikulum:** cíle a obsahy vzdělávání

k. zamýšlené:	ideové a projektované
k. realizované:	ve školách
k. dosažené:	žáky

Kurikulární reformy v zahraničí: 80. léta 20. století (zpochybnění tradičních předmětů, „vyprazdňování“ obsahu?)

Kurikulární reforma v ČR: *Školský zákon, 2004* (nová terminologie)

2 úrovně: Státní (Národní program vzdělávání – dosud neexistuje)

RVP: pro jednotlivé úrovně vzdělávání (RVP PV, RVP ZV, RVP G, RVP OV)

ŠVP: vytváří škola podle zásad stanovených RVP a manuálu

Nově definované **cíle:** *kompetenční model* – aplikace KK EU

obsah:

vzdělávací oblasti

- J a komunikace
- M a aplikace
- ICT
- Člověk a společnost
- Člověk a příroda
- Člověk a svět práce
- Umění a kultura
- Člověk a zdraví

průřezová témata

- osobnostní a sociální výchova
- výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech
- multikulturní výchova
- environmentální výchova
- mediální výchova

Problémy implementace kurikulární „reformy“ v ČR (po roce 2005)

plošné zavádění

nedostatečná připravenost Š a U (3 skupiny: připravené, hledající, ambivalentní)

nedostatek času na tvorbu ŠVP: dokument cílem, reálné změny marginální

chybějící vzorové ŠVP

metodická nepodpora

Neinformovanost a nedůvěra veřejnosti, zvl. rodičů

Důsledky: vysoká kurikulární diverzita škol

problémy při přestupech žáků na jinou školu

trvajícím přetížením učiva

nesoulad obsahu a přijímání na vyšší stupně vzdělávání

Pokusy o nápravu: Cílové standardy (Čj, M, další předměty)

Nesystémová REVIZE RVP:

50 % redukce učiva?

Kurikulární reformy v 21. století – nová vlna ambiciózních reforem: přizpůsobení vývoji, odstranění nedostatků platných kurikul, zlepšení výsledků vzdělání

Vlivy: globalizace, internacionalizace, multikulturalita, mobilita, hybridní identity

Změna role školy a zaměření kurikula: od toho *co se má žák naučit k tomu, kým má být či se stát*

Cíle udržitelného rozvoje ve vzdělávání (UNESCO)

Revidované **klíčové kompetence** (EU)

Národní a státní specifika: řeší se obdobné problémy s respektem k vlastní tradici, kontextu a potřebám vzdělávání

Koncepce UNESCO: *Škola je místo socializace a učení*

rozlišuje **základní dovednosti:** Jazyk a numerická gramotnost

přenositelné d.: řešení problémů, komunikace, tvořivost, podnikavost...

specifické d.: *technické a profesní*

Koncepce OECD: zdůrazňuje význam univerzálních dovedností:

funkční gramotnosti: globální kompetence

spolupráce při řešení problémů

+ finanční gramotnost

Learning Framework for 2030 (OECD 2018)

vize – principy – rizika

Klíčový cíl: *well-being* = kvalita života jedinců i společenství

základní gramotnosti: čtenářská, matematická, zdravotní, digitální

důraz na zodpovědnost, vytváření hodnot,

řešení dilemat

OECD vychází ze zjištění mezinárodních studií, respektuje globální udržitelnost

Learning Compass 2030

Konkretizace *well-being* v oblastech: bydlení, příjem, zaměstnání, komunita, vzdělávání, prostředí, občanské dovednosti, zdroj, spokojenost se životem, bezpečnost, soulad života a práce

Evidence: Vzdělaní žijí déle, jsou šťastnější, nepáchají zločiny, potřebují méně sociální pomoci

Trend: v rozvinutých zemích: setrvávat déle ve vzděl. systému a CŽU

průměr OECD = 17,2 let

(Kolumbie 14 let _____ Austrálie 21 let)

ČR: 18 let 94 % má SŠ (25-64 let)

(průměr OECD = 78 %) ale ! ČR: **nízké % VŠ**

Nová revidovaná kurikula: **politicky determinovaná**, zdůrazňují „kapacitu“ osobnostní a společenskou

---

Doporučená literatura: Dvořák, D., Holec, J. & Dvořáková, M. (2018) *Kurikulum školního vzdělávání. Zahraniční reformy v 21. století*. Praha: UK-Pedf.

Kurikulární politika, kurikulární reformy

Trendy v kurikulární politice EU

EU: revize **klíčových kompetencí** (*new skills agenda for Europe*)

Nový dokument „**Klíčové kompetence pro CŽU**“ (Kurikulární rámce propojující formální a neformální vzdělávání, etická a interkulturní dimenze)

Definice kompetencí: Znalosti (fakta, pojmy, teorie, ideje, vize)

Schopnosti a kapacity pro aplikaci znalostí

Postoje (předpoklady pro rozumnou argumentaci, zdůvodnění reakcí na jiné názory, situace a osoby)

Revidované klíčové kompetence EU (2018) Key Competences for lifelong learning

8 oblastí KK (podpora KK: využívání příkladů dobré praxe, při hodnocení respektovat rámce KK)

- **Funkční jazyková gramotnost:** MJ, vyučovací j., oficiální j. země – komunikovat, hodnotit zdroje informací, argumentovat, orientovat se ve společnosti a běžném životě
- **Multilinguismus:** schopnost komunikovat adekvátně a efektivně, ústně i písemně v různých jazykových a kulturních kontextech a v interkulturním prostředí
- **Matematika, přírodní vědy, technologie, zacházení s pokročilými přístroji:** využívání matematiky v běžných životních situacích, aplikace matem. principů a postupů v lokál., regionálním a národním kontextu, interpretovat a využívat statistická data a grafy
- **Digitální kompetence:** bezpečné používání ICT pro učení, práci a participaci ve společnosti
datová gramotnost, digit. komunikace a spolupráce, mediální gramotnost, programování, bezpečí, ochrana identity a intelektuálního vlastnictví
- **Osobní a sociální kompetence, kompetence k učení:** sebereflexe, management času a učení, péče o zdraví tělesné i duševní, vyrovnávání se změnou a nejistotou, plánování budoucnosti
- **Podnikavost:** rozvoj kreativity, strategické uvažování, podpora vynalézavosti
- **Občanské kompetence:** účast v sociál. a občanském životě, porozumění pojmům a politickým strukturám, globálním trendům a potřebám udržitelného rozvoje, včetně evropského občanství, rozmanitosti Evropy a podstatě demokracie v lokálním, národním i evropském rozměru
- **Kulturní povědomí a umělecké vyjádření:** porozumění kulturním diferencím, historickému vývoji, schopnost vyjadřovat emoce a pocity uměleckými projevy

Koncept KVALITNÍ ŠKOLY

<https://www.csicr.cz/cz/kvalitni-skola>

Kritéria

1. **Koncepce a rámec školy:**

- jasná vize a strategie rozvoje školy sdílená pedagogickým sborem a aktéry participujícími na chodu školy
- ŠVP v souladu s RVP
- jasná pravidla komunikace
- vstřícné a bezpečné místo pro žáky, pedagogy a rodiče
- škola spolupracuje s vnějšími partnery

2. **Pedagogické vedení**

- řídí, monitoruje a vyhodnocuje práci celé školy
- vytváří zdravé klima
- pečuje o dobré výsledky a spolupráci všech aktérů
- zajišťuje podmínky pro realizaci potřeb pedagogů, jejich profesní rozvoj, zvl. začínajících učitelů
- zajišťuje výměnu zkušeností s dalšími školami

3. **Kvalita pedagogického sboru**

- pedagogové
  - jsou kvalifikovaní, odborně zdatní a profesionální
  - uplatňují respekt k žákům, rodičům a kolegům
  - spolupracují, poskytují si vzájemnou oporu a zpětnou vazbu
  - podporují demokratické hodnoty a občanskou angažovanost
  - pracují na svém profesním rozvoji

4. Výuka

- promýšlení výuky je v souladu s cíli v kurikulárních dokumentech školy a potřebami žáků
- využívá se spektrum strategií a metod
- pedagogové
  - systematicky sledují pokrok každého žáka
  - zohledňují individuální potřeby žáků (formativní hodnocení)
  - zaměřují se na sociální a osobnostní rozvoj žáků

5. Vzdělávací výsledky žáků

- škola soustavně získává informace o posunech ve výsledcích žáků ve všech vzdělávacích oblastech a vhodně na ně reaguje
- výsledky žáků odpovídají cílům ve vzdělávacích programech
- žáci jsou motivováni k dobrým výsledkům, mají sociální a osobnostní kompetence
- škola vyhodnocuje úspěšnost žáků v průběhu vzdělávání, při jeho ukončování a v další vzdělávací či profesní dráze a aktivně využívá poznatků pro zkvalitnění práce

(6.) Kvalitní vzdělávání pro všechny žáky

- Škola • vytváří **všem** žákům nové příležitosti (bez ohledu na pohlaví, etnický původ, mateřský jazyk, náboženství, SES rodiny)
- věnuje pozornost osobnostnímu rozvoji žáků
  - rozvíjí otevřenost, toleranci, respekt k jinakosti
  - dbá, aby žádný žák nebyl vyčleňován z kolektivu

Aktuální problémy VP v ČR

Strategie vzdělávací politiky v ČR 2030+ (SVP 2030+)

www.msmt.cz/hlavni-smery-vzdelavaci-politiky

Zdroje: analýzy silných a slabých stránek vzdělávání v ČR, podněty z veřejných akcí, konzultací, stanovisek aktérů, doplňující analýzy

Proces přípravy dokumentu

- Ustavení expertní skupiny: vstupní konference.....leden-únor 2019
- 17 kulatých stolů tematicky zaměřených: diskuse s aktéry, podněty z praxe.....únor-červen 2019
- 1. verze textu Hlavní směry vzdělávací politiky 2030+ (HSVP)..... září 2019
- Zveřejnění textu (po projednání s MŠMT) k připomínkám.....říjen-prosinec 2019

Stanoviska významných aktérů a jejich zveřejnění 31.12.2019

- Práce na implementační části Strategie.....leden-červen 2020
(konkrétní opatření, specifikace cílů a realizace jejich podpory, včetně financí) – propojení obou částí
- Postoupení SVP 2030+ Ministerstvu školství .....červenec 2020

Další předpokládaný postup: projednání finálního dokumentu vládou

? (návrhy legislativních opatření, diskuse v PČR)

Schválení vládou, PČR ?

Principy:

1. dlouhodobý časový horizont
2. konzistence a žádoucí konsensus aktérů VP/priority
3. respektovat to, co existuje a funguje v realitě
4. experimentování a pilotáž změn, postupné zavádění a přizpůsobování lokálním podmínkám
5. důraz na implementaci (propojit dokument s realitou)
potřeba podpory mezirezortní spoluprací (MPSV, MPO, MMR, MZ)

STRATEGICKÉ CÍLE

SC1: Zaměřit vzdělávání více na získání kompetencí potřebných pro aktivní občanský, profesní i osobní život

SC2: Snížit nerovnosti v přístupu ke kvalitnímu vzdělávání a umožnit maximální rozvoj potenciálu žáků a studentů

STRATEGICKÉ LINIE

SL1: Proměna obsahu a způsobu vzdělávání

SL2: Podpora učitelů a ředitelů a dalších pracovníků ve vzdělávání

SL3: Zvýšení odborných kapacit, důvěry a vzájemné spolupráce

SL4: Zvýšení financování a zajištění jeho stability

SL1A: Proměna obsahu vzdělávání

SL2A: Podpora ředitelů jako garantů kvalitní pedagogické práce školy

SL3A: Koncentrace odborných kapacit v územích („střední články“)

SL4A: Financování v oblasti proměny obsahu a způsobu vzdělávání

SL1B: Úprava hodnocení vzdělávacích procesů a vzdělávacích výsledků

SL2B: Zlepšení podmínek pro pedagogickou práci školy

SL3B: Snížení administrativní zátěže

SL4B: Financování v oblasti snižování nerovnosti

SL1C: Opatření pro zajištění rovného přístupu ke vzdělání pro všechny

SL2C: Popis standardů kvality vzdělávání

SL3C: Zvýšení odbornosti a informovanosti všech aktérů

SL4C: Financování v oblasti podpory učitelů

SL1D: Podpora vzdělávacích inovací a jejich ověřování

SL2D: Úprava přípravného profesního vzdělávání

SL3D: Zlepšení komunikace, spolupráce a důvěry

SL4D: Financování v oblasti řízení

SL1E: Celoživotní učení, využití potenciálu mimoškolního a neformálního vzdělávání

SL2E: Přehledný a transparentní systém kvalifikačních cest k učitelství

SL3E: Lepší využití dat a zvýšení relevance a kvality vzdělávacího výzkumu

SL1F: Proměna kariérového poradenství

SL2F: Dotvoření uceleného a stabilního systému profesní podpory

Priority	Realita ?
<p>Snížení nerovností ve vzdělávání</p> <ul style="list-style-type: none"> - dostupnost PV a rané péče - povinný předškolní ročník - podpora účasti soc. znevýhodněných v PV - snížení odkladů PŠD a zavedení přípravných tříd - zlepšení kvality na 2. stupni ZŠ - zařadit M do společné části maturity - zavést mistrovské zkoušky ve SOV bez maturity - udržet otevřený přístup k terciár. vzdělávání 	<hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/>
<p>Podpora kvality výuky a učitelů</p> <ul style="list-style-type: none"> - zavést kariérní systém - modernizovat přípravné vzdělávání U a Ř - posílit kvalitu výuky ve VŠ vzdělávání - Modernizovat systém hodnocení dětí, žáků, školy 	<hr/> <hr/> <hr/> <hr/>
<p>Odpovědné a efektivní řízení VS</p> <ul style="list-style-type: none"> - ustavit Národní radu pro vzdělávání - zlepšit dostupnost a kvalitu informací o VS - využívat výsledky testování žáků jako zpětnou vazbu - srozumitelně prezentovat změny širší veřejnosti - zlepšit komunikaci mezi aktéry vzdělávání, včetně veřejnosti 	<hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/>

Úkol: doplňte tabulku údaji o reálném stavu v roce 2020 (Hlavní zdroj informací: Výroční zpráva ČŠI (2019) dostupné z: <https://www.csicr.cz/cz/DOKUMENTY//Vyrocni-zpravy>)

(dokument v přípravě)

Aktuální info: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/skolstvi-v-cz//strategie-2030>

Strategické cíle

SC 1 Zaměřit vzdělávání více na získání kompetencí pro aktivní občanský, profesní i osobní život

SC 2 Snížit vzdělanostní nerovnosti a spravedlivost v přístupu ke vzdělávání

Strategické linie

SL 1 Proměna obsahu a způsobu vzdělávání

SL 2 Podpora učitelů i ředitelů a dalších pracovníků ve vzdělávání

SL 3 Zvýšení odborných kapacit, důvěry a vzájemné spolupráce

SL 4 Zvýšení financování a zajištění jeho stability

Expertní skupina: prof. Arnošt Veselý + 7 odborníků

Minitýmy (pracovní skupiny): odborníci rozpracovávají SC a SL

Veřejné debaty, kulaté stoly, kompetence, semináře, diskuse

2020 : připomínky k otevřenému textu *Hlavní směry VP*

MŠMT připraví text finálního dokumentu s konkrétními opatřeními

Schválení vládou se předpokládá v polovině roku

Úkol: Přečtěte si na webu zaslané podněty a stanoviska a **identifikujte priority jednotlivých aktérů**